

що останні більш емоційні і виконують функцію підсилення емоційної напруги виразів або надають їм ввічливої форми.

Діючим засобом інтенсифікації оцінних структур є також різноманітні виразні засоби та стилістичні прийоми. Так, наприклад, гіпербола вживається для перебільшення певних

характеристик предмета чи загалом цілого виразу, підсилюючи тим самим фізичні, чи розумові здібності людей, надаючи особливого значення різним явищам.

Структура і семантичні особливості епітетів досить різноманітні, що пояснюється їх широким вживанням на протязі тривалого часу. Епітети слугують для перенесення емоційного навантаження об'єкта на адресата. Деякі з них є похідними від метафори, метонімії, порівняння і виражаються прикметниками, або якісними прикметниками.

Отже, інтенсифікація оцінного значення може здійснюватися різними способами, однак усі вони обумовлені особливостями мовної поведінки, логічними параметрами оформлення думки й іншими факторами мовленнєво-розумового процесу та характеризуються: а) сполученням однакових знаків оцінки; б) взаємодією різноманітних оцінних знаків; с) перенесення оцінних знаків експліцитних висловлювань на імпліцитні ланки тексту.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАПЕРЕЧЕННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Доп. - Лабудько В.С., ПР-11,
Солодовникова М.С., ПР-11.
Наук. кер. - проф. Швачко С.О.

Заперечення в мові – одна з найважливіших актуальних проблем загального мовознавства, передусім у плані співвідношення змісту й форми, а точніше, структури думки та структури речення, що цю думку висловлює.

Граматичне значення, що реалізується в межах категорії заперечення, як й інші граматичні значення, є одним з

найбільш важливих для суб'єкта, який використовує певну мовну систему, тобто має "когнітивну виділенність". Граматична категорія заперечення традиційно вивчається в межах семантико-синтаксичного та логіко-граматичного підходів.

Заперечення може передаватися різними частинами мови: іменником – *Besides, I knew it was nonsense all along.*; дієсловом – *I disregarded his warning*; прислівником – *That's because the both of them were never in the same room at the same time.*; прикметником – *A violent babble of uncouth sounds burst out on the other side of the planks.*; займенником – *None that you know of, fortunately for you.* [27;272]; прийменником *without* – *I had found out I had been striving after something altogether without a substance.*; заперечною часткою *not* – *I do not even know what I was running for – I guess I just felt like it.*; сполучником *but* – *Everyone had gone, but he remained.*

З прагматичної точки зору заперечне речення являє собою особливий тип мовленнєвого акта, мета якого полягає в тому, щоб спростувати, відхилити чи зкоректувати передбачену думку чи судження адресата. За цією концепцією заперечення розглядається не як граматична категорія, а як складна комунікативна операція, яку використовує комунікант з метою повідомити реципієнту своє ставлення щодо певного факту комунікативної дії (щодо учасників комунікації, текстів, елементів тексту, немовних елементів ситуації, пресуппозицій). Заперечення – це прагматична функціональна категорія, що виражає деяке відхилення, що спростовує ставлення комуніканта до висловлювання.

У когнітивному ракурсі заперечення є результатом розумової операції порівняння. Інформаційно-когнітивна модель діалогічного спілкування має на меті реалізацію наступних етапів: по-перше, свідоме та цілеспрямоване кодування і вербалізацію повідомлення у вигляді мовленнєвого акта, по-друге, виявлення та розпізнання мовленнєвого повідомлення, по-третє, його інтерпретацію і перетворення отримувачем, і, по-четверте, вироблення

відповідної реакції. У процесі комунікації реципієнт декодує вербалізоване висловлювання-стимул і співвідносить компоненти його смислової структури з тими концептуальними структурами, що він має у ході інтерпретації. Для верифікації стимулу реципієнт звертається до свого денотата, стану речей у світі, фіксуючи при цьому розбіжності. Таким чином, заперечне висловлювання є результатом порівняння двох концептуальних структур на основі інтуїтивної уяви про подібності та розбіжності. Комуникант виступає продуцентом заперечного висловлювання, який здійснив вибір з великої кількості можливих варіантів мовленнєвої реалізації. Отже, висловлювання, що містить заперечення, є результатом когнітивної діяльності суб'єкта, зокрема, підсумком когнітивної операції порівняння.

Заперечення є результатом постійного співвіднесення отримуваної інформації зі структурами пам'яті, концептуалізаціями дійсності, що містяться в ній. З когнітивної точки зору виникнення заперечного висловлювання передбачає залучення таких когнітивних процесів, як інкорпорування сприйнятого нового у структуру відомого старого в результаті когнітивних операцій інтерпретації, вилучення релевантної інформації з пам'яті на основі логічних висновків та асоціацій, гештальтів сприйняття тощо. Когнітивна база комуниканта є його індивідуальним когнітивним простором, який являє собою структуровану сукупність знань та уявлень, що має дана мовна особистість, зберігаючи "згорнуті" знання та уявлення (концептуалізації).

A: You refused to marry me because -

B: I did not. You never asked me.

(концептуалізація 1: *you refused*; концептуалізація 2: *I did not refuse*).

В ході інтерпретації висловлювання-стимулу, реципієнт порівнює смислові структури цього висловлювання з тими знаннями, що містяться в його когнітивній системі, про ситуацію і фіксує відмінності відносно актанта, які потім актуалізуються у репліці-відповіді у вигляді заперечення.

В результаті декодування і перетворення результатів інтерпретації стимулу реципієнт заперечує предикційовану ознаку. Заперечення компоненту семантичної структури висловлювання вказує на неймовірність предикації з точки зору реципієнта, тобто на наявність предикативної ознаки у когнітивній системі 1, і на відсутність відповідної ознаки в когнітивній системі 2.

У заперечному висловлюванні важливий не комунікант, відповідальний за цей акт висловлювання, а суб'єкт висловлювання, чия точка зору виражена в цьому висловлюванні, з якою співбесідник може як погоджуватися, так і не погоджуватися. Лінгвісти-науковці пропонують розрізняти три типи заперечення:

- металінгвістичне, яке протипоставляється попередньому реальному висловлюванню. Ціллю заперечного висловлювання стає автор позитивного висловлювання і воно може чи анулювати пресупозицію (у випадку внутрішнього заперечення), чи мати ефект посилення (в протилежність ефекту послаблення);
- полемічне, яке відповідає поліфонічному запереченню: в цьому випадку з'являється опозиція не між співрозмовниками, а між автором заперечного висловлювання і суб'єктом висловлювання. На відміну від металінгвістичного заперечення, що має ефект посилення та анулює пресупозицію, полемічне заперечення має ефект послаблення і зберігає пресупозицію;
- дескриптивне заперечення, визначене як делокутивна похідна полемічного заперечення. "He is not intelligent" означає, що за людиною визнається здатність, яка підтверджує позицію мовника в діалозі: сказати про когось "he is not intelligent", означає визнати за ним (псевдо)-здатність, яка зробила би правомочною опозицію суб'єкту висловлювання, стверджуючому, що "he is intelligent".

Механізм дії заперечення заперечення полягає у взаємній нейтралізації двох заперечених значень, в результаті якої змінюється семантичний зміст висловлювання, але за формою це висловлювання залишається заперечним і містить всі граматичні і формальні характеристики заперечного висловлювання.

Подібну функцію дескриптивного заперечення виконує й особливий стилістичний прийом – літота. За допомогою заперечення та іменника чи прикметника утворюється позитивна риса людини чи речі. Проте ця позитивна риса є меншою за своїм якісним вираженням в порівнянні з синонімічним рядом даного слова. Наприклад, *He is no coward.* – *He is a brave man.* Якщо поглянути на цей приклад і порівняти обидві його частини, можна помітити, що *no coward* не означає *a brave man*, хоча ці конструкції є синонімічними. Заперечна конструкція певним чином слабша за стверджувальну. Однак не можна стверджувати, що вона створює менший ефект, ніж її стверджувальний відповідник. Літота не є чистим запереченням, а запереченням, що включає ствердження.

Таким чином, заперечення відіграє важливу роль у мовленні. Воно здатне, взаємодіючи з самостійними мовними одиницями, спричиняти асиметрію між їх формою та змістом, у результаті чого може змінюватися і їх функція з огляду на кореляцію форми та змісту.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Доп. - Гайдук Я.М., .ПР-11.

Наук. кер. - Бока О.В.

Зміни, що відбуваються в сучасній науковій мові, свідчать про зростаючу роль науки й відповідно наукових текстів.

Під науковим текстом розуміємо цілісний мовленнєвий твір, що відноситься до наукової діяльності людини, комунікативним наміром якого є передавання інформації про